

Mål C-555/21

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande i enlighet med artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

9 september 2021

Domstol som begär förhandsavgörande:

Oberster Gerichtshof (Österrike)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

19 augusti 2021

Klagande (motpart vid OGH):

Verein für Konsumenteninformation

Motpart (klagande vid OGH):

UniCredit Bank Austria AG

Saken i det nationella målet

Konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet – Förtidsåterbetalning av lånebelopp – Proportionerlig sänkning av låntagarens räntebetalningar och löptidsberoende kostnader, men inte av löptidsberoende kostnader

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Tolkningsfråga

Ska artikel 25.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17/EU av den 4 februari 2014 om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet och om ändring av direktiven 2008/48/EG och 2013/36/EU och förordning (EU) nr 1093/2010 tolkas så, att den utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken räntebetalningar och löptidsberoende kostnader ska sänkas proportionerligt om låntagaren utövar sin rätt att helt eller delvis återbetala lånebeloppet före

löptidens utgång, medan motsvarande bestämmelse saknas för löptidsberoende kostnader?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/17, artiklarna 4 och 25.1

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG, artiklarna 3 och 16.1

Anförda nationella bestämmelser

Hypothekar- und Immobilienkreditgesetz (HIKrG) (lagen om hypoteks- och fastighetslån) (i den lydelse som gällde fram till den 31 december 2020): 20 § Förtidsåterbetalning

1. Låntagaren har alltid möjlighet att utöva sin rätt att helt eller delvis återbetala lånebeloppet före löptidens utgång. Förtidsåterbetalning av hela lånebeloppet samt ränta gäller som uppsägning av låneavtalet. Vid förtidsåterbetalning av lån sänks låntagarens räntebetalningar proportionerligt i förhållande till hur fordran och eventuellt avtalsperioden har minskat; löptidsberoende kostnader sänks proportionerligt.

Verbraucher kreditgesetz (VKrG) (konsumentkreditlagen), 16 § punkt 1

Konsumentenschutzgesetz (KSchG) (konsumentskyddslagen), 28 och 29 §§

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Verein für Konsumenteninformation är en organisation som tillvaratar konsumenternas intressen. UniCredit Bank Austria AG är ett låneinstitut som använder standardavtalsformulär när avtal om hypotekslån ska ingås med konsumenter. Under punkten ”förtidsåterbetalning” i detta formulär regleras låntagarens rätt att återbetala lånet i förtid och den sänkning av räntebetalningar och löptidsberoende kostnader som detta skulle medföra för låntagaren. Under samma punkt finns dock även följande bestämmelse: ”Det ska förtydligas att löptidsberoende administrativa kostnader inte återbetalas – inte ens proportionerligt.”
- 2 Organisationen väckte talan mot låneinstitutet vid Handelsgericht Wien (handelsdomstolen i Wien) med yrkande på att det skulle åläggas att upphöra med tillämpningen av denna bestämmelse samt att domen skulle offentliggöras. Domstolen i första instans avvisade talan och medgav UniCredit Bank Austria AG:s yrkande på offentliggörande av domen om avvisad talan. Organisationen

överklagade denna dom till Oberlandesgericht Wien (regionala överdomstolen i Wien), som biföll talan i dess helhet. Oberster Gerichtshof (högsta domstolen) har nu att besluta om överklagandet av domen från Oberlandesgericht Wien, som avser återställande av domen från första instans.

Parternas huvudargument

- 3 Verein für Konsumenteninformation gör gällande att bestämmelsen strider mot artikel 25.1 i direktiv 2014/17/EU (direktivet om konsumentkreditavtal som avser bostadsfastighet), där det fastställs att konsumenten vid förtidsåterbetalning ska ha rätt till en nedsättning av konsumentens sammanlagda kreditkostnad, där nedsättningen ska utgöras av räntan och kostnaderna under avtalets återstående löptid. I sin dom av den 11 september 2019 i målet Lexitor (C-383/18, EU:C:2019:702) slog EU-domstolen fast att den i princip identiska bestämmelsen artikel 16.1 i direktiv 2008/48/EG (direktivet om konsumentkreditavtal) skulle innebära en nedsättning av såväl löptidsberoende som löptidsoberoende kostnader. Denna rättspraxis är tillämplig även på hypoteks- och fastighetslån. När direktiv 2014/17/EU införlivades utformades bestämmelsen 20 § punkt 1 i den österrikiska lagen om hypoteks- och fastighetslån (HIKrG) i enlighet med 16 § punkt 1 i den österrikiska konsumentkreditlagen (VKrG), varigenom direktiv 2008/48/EG hade införlivats. Bestämmelserna innebär på samma sätt att låntagarens räntebetalningar och löptidsberoende kostnader ska sänkas proportionerligt vid en förtidsåterbetalning, men ger ingen information om löptidsberoende kostnader. I enlighet med EU-domstolens dom torde en direktivkonform tolkning av båda dessa bestämmelser således medföra att även löptidsberoende kostnader ska sänkas.
- 4 UniCredit Bank Austria AG invände följande: Nämnda dom avser enbart direktiv 2008/48/EG och är inte tillämplig på bostads- och fastighetslån. Även om direktivbestämmelserna och införlivandelagarna är nästan identiska, är det motiverat att göra åtskillnad med tanke på de särskilda egenskaper som utmärker hypoteksavtal och direktivens olika definitioner av sammanlagd kreditkostnad. Vid hypoteks- och fastighetslån uppkommer betydligt mer löptidsberoende kostnader. Lexitor-domen har därför inte någon påverkan på denna bestämmelse. Även om man skulle vilja se det hela på ett annat sätt, är 20 § punkt 1 HIKrG så tydligt formulerad och lagstiftarens avsikt så entydig, att det inte kan göras någon direktivkonform tolkning i det här fallet, eftersom det inte förekommer någon regleringslucka.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 5 Enligt nationell rätt kan Oberster Gerichtshofs beslut (artikel 267 FEUF) inte överklagas. Enligt domstolens praxis ankommer det i så fall på den nationella domstolen, vilken har ansvaret för det rättsliga avgörandet, att bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt som tolkningsfrågornas relevans. Den behöriga avdelningen vid Oberster Gerichtshof delar inte appellationsdomstolens

ståndpunkt enligt vilken tolkningen av artikel 25 i direktiv 2014/17/EU är så uppenbar att det rör sig om en ”acte claire”.

- 6 I punkt 36 i Lexitor-domen slog EU-domstolen fast att artikel 16.1 i direktiv 2008/48/EG ska tolkas så, att konsumentens rätt till nedsättning av den sammanlagda kreditkostnaden vid en förtidsåterbetalning av krediten innefattar alla kostnader som konsumenten ska betala. Direktivet har som mål att säkerställa ett starkt skydd för konsumenten (punkt 29). Kreditgivaren missgynnas inte på ett oproportionerligt sätt genom att kostnader som inte är beroende av avtalets löptid inkluderas i nedsättningen av den sammanlagda kreditkostnaden, eftersom artikel 16.2 i direktiv 2008/48/EG föreskriver att kreditgivaren har rätt till kompensation för eventuella kostnader som har ett direkt samband med förtidsåterbetalning av avtalet. Enligt den hänskjutande domstolen finns det både argument som talar för en tolkning av artikel 25.1 i direktiv 2014/17/EU i enlighet med Lexitor-domens kriterier, och argument som talar emot.
- 7 Det som talar för en tolkning enligt Lexitor-domen är först och främst att lydelsen av den andra meningen i artikel 16.1 i direktiv 2008/48/EG är nästan identisk med den i artikel 25.1 i direktiv 2014/17/EU. Målet för direktiv 2008/48/EG är detsamma mål som för direktiv 2014/17/EU, nämligen att säkerställa ett starkt skydd för konsumenten.
- 8 Det finns dock även viktiga skäl mot en sådan tolkning. Enligt artikel 2.2 a och b i direktiv 2008/48/EG, som antogs redan 2008, ska direktivet inte gälla kreditavtal för vilka det som säkerhet finns en inteckning eller en annan jämförbar vanligt förekommande säkerhet i en medlemsstat i fast egendom eller för vilka det som säkerhet finns en rättighet med anknytning till fast egendom och inte heller kreditavtal som är avsedda för att förvärva eller behålla äganderätt till mark eller en befintlig eller planerad byggnad. Därför har det sedan länge varit uteslutet att tillämpa artikel 16.1 i direktiv 2008/48/EG på förtidsåterbetalning av sådana fastighetslån. I direktiv 2014/17/EU, som antogs först 2014, fastställdes för första gången ett ramverk för vissa aspekter på medlemsstaternas lagar och andra författningar om avtal som gäller konsumentkredit som garanteras av en inteckning eller på annat vis avser bostadsfastighet (artikel 1 i direktiv 2014/17/EU). Avtal om hypoteks- och fastighetslån har bland annat den särskilda egenskapen att det ofta finns en rad olika löptidsberoende kostnader kopplade till den här kategorin av låneavtal och att låneinstitutet knappast har möjlighet att påverka nivån på dessa kostnader; något sådant förekommer inte i fråga om de ”enkla” konsumentkreditavtal som behandlas i direktiv 2008/48/EG. Men eftersom ”konsumentens sammanlagda kreditkostnad” enligt definitionen i artikel 4.13 i direktiv 2014/17/EU även omfattar engångsavgifter för värdering, fastighetsregistrering eller bevittnande av underskrifter, det vill säga avgifter som är vanligt förekommande vid den här typen av avtal, men som i ekonomiskt hänseende inte går till kreditgivaren, anser den hänskjutande domstolen att det inte kan uteslutas att artikel 25.1 i direktiv 2014/17/EU ska tolkas så att det inte föreligger någon nedsättningsrätt för löptidsberoende kostnader i samband med fastighetslån. En sådan tolkning skulle inte påverkas av konsumentskydds-

intresset, eftersom kreditgivaren enligt artikel 25.3 i direktiv 2014/17/EU ska kompenseras för eventuella kostnader som har ett direkt samband med förtidsåterbetalning om kreditgivaren blir skyldig att ersätta sådana löptidsoberoende kostnader.

- 9 Den hänskjutande domstolens beslut är beroende av hur EU-domstolen besvarar tolkningsfrågan. Om frågan besvaras nekande, motsvarar den bestämmelse som åberopats av UniCredit Bank Austria AG rättsläget fram till den 31 december 2020, och tillämpningen av denna bestämmelse ska då inte föranleda någon förpliktelse för denna part att avstå från ett visst handlande. Om frågan däremot besvaras jakande, ankommer det på Oberster Gerichtshof att besvara frågan om, och i så fall hur, en direktivkonform tolkning kan göras av 20 § punkt 1 HIKrG i dess ändrade lydelse.

ARBETSDOKUMENT